

Ny maskinforskrift – gjennomføring av forordning (EU) 2023/1230 (maskinforordningen) mv. i norsk rett

1. Innledning

Arbeids- og inkluderingsdepartementet sender med dette forslag til ny maskinforskrift og gjennomføring i norsk rett av [forordning \(EU\) 2023/1230 om maskiner](#) («maskinforordningen» eller «forordningen») på offentlig høring. En uoffisiell norsk oversettelse er tilgjengelig via lenken over.

Forslaget sendes på høring i samråd med Arbeidstilsynet, Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap og Havindustritilsynet, samt Justis- og beredskapsdepartementet og Energidepartementet. Forskriftsutkastet har pga. tidshensyn ikke vært gjennom en regelteknisk gjennomgåelse før høringen, og det er forventet at det vil bli visse endringer eller justeringer i strukturen og formuleringer, inkludert den strukturen som foreslås i punkt 2, men uten at dette påvirker innholdet i reglene som foreslås. En overordnet beskrivelse av forordningens innhold er gitt i punkt 3 nedenfor.

Høringsfristen er satt til fredag 28. august 2026. Det legges opp til å gjennomføre et høringsmøte onsdag 19. august 2026.

2. Om forslag til gjennomføring i norsk rett

Maskinforordningen opphever og erstatter direktiv 2006/42/EF av 17. mai 2006 om maskiner («maskindirektivet»), som er gjennomført i norsk rett gjennom forskrift 29. desember 2009 om maskiner («maskinforskriften»). Det foreslås nå å fastsette en ny maskinforskrift som gjennomfører maskinforordningen, og å oppheve någjeldende maskinforskrift. Forordningens vedlegg XII inneholder en sammenstilling av endringer i den nye maskinforordningen sammenlignet med maskindirektivet. Det oppfordres til å lese denne i forbindelse med gjennomgangen av høringsforslaget.

EØS-avtalen artikkel 7 bokstav a krever at forordninger tas inn i nasjonal rett «som sådan», og det foreslås at maskinforordningen gjennomføres i norsk rett ved henvisningsmetoden, se forslagets § 1 første ledd bokstav a. I tillegg vil den foreslåtte nye forskriften inneholde visse nasjonale bestemmelser om gjennomføring, virkeområde, håndheving og sanksjoner, en viss adgang for myndighetene til å kreve tilbake kostnader, overgangsbestemmelser mv., se nærmere punkt 4 nedenfor.

Gjeldende maskinforskrift vedlegg XII gjennomfører forordning 2016/1628 (med etterfølgende endringer) om utslippsgrenser for forurensende gasser og partikler og

typegodkjenning av forbrenningsmotorer til ikke-veigående mobile maskiner («NRMM-forordningen»). Det foreslås at denne videreføres uendret, men med en noe annen lovteknisk løsning, i ny forskrifts § 1 første ledd bokstav b. Gjeldende forskrifts vedlegg XII nr. 2 slår fast en nasjonal tilpasningsregel, som foreslås videreført i ny forskrift § 5 fjerde ledd (se under punkt 4.7).

Gjeldende maskinforskrifts vedlegg XIII gjennomfører direktiv 2000/14/EF (med etterfølgende endringer) om krav til støyemisjon fra maskiner og annet utstyr til utendørs bruk («utendørsstøydirektivet»). Det foreslås at denne videreføres, med én teknisk oppdatering (se under punkt 4.4).

Det foreslås at gjennomføringsforordninger og delegerte rettsakter gis virkning som forskrift. Foreløpig er det vedtatt én slik for maskinforordningen, nemlig [gjennomføringsforordning \(EU\) 2024/1922](#) om mal for innsamling av informasjon etter maskinforordningen artikkel 6 nr. 5 (se nærmere under punkt. 3.3).

Gjeldende maskinforskrifts vedlegg XIV inneholder en løpende liste over maskiner som ikke skal markedsføres, omsettes eller tas i bruk, jf. forskriften § 6 bokstav c. Vedlegget inneholder per i dag én produkttype som EU-kommisjonen har besluttet at ikke skal omsettes, i henhold til maskindirektivets artikkel 9, se beslutning 2012/32 EU. Det foreslås å videreføre regelen i gjeldende maskinforskrift § 6 bokstav c.

3. Nærmere om maskinforordningen

3.1 Bakgrunn og oversikt

Utviklingen på maskinområdet siden maskindirektivet ble vedtatt i 2006, har vært betydelig, med fremvekst av blant annet førerløse maskiner, maskinlæring, cybersikkerhet og kunstig intelligens. Disse teknologiene skaper nye utfordringer for produksikkerheten.

EU-kommisjonen foretok en revisjon av maskindirektivet i 2018 ([Regulatory Fitness and Performance Programme \(REFIT, 2018\)](#)). Konklusjonen var at direktivet generelt var relevant og effektivt, men at det var noe mangelfullt, særlig på områder som markedstilsyn, regulering av nye teknologiske risikoer, og muligheter for et forenklet regelverk. For å møte disse utfordringene og styrke effektiviteten, var det ifølge EU-kommisjonen nødvendig med et nytt maskinregelverk. Et notat fra EU-parlamentet om direktivet og prosessen fram mot forslaget til ny forordning kan finnes her: [Machinery Directive – Revision of Directive 2006/42/EC](#), og EU-kommisjonens opprinnelige forslag kan finnes her: [Proposal for a regulation of the european parliament and of the council on machinery products](#).

Mot denne bakgrunn trådte maskinforordningen i kraft i EU 19. juli 2023. Ved beslutning i EØS-komiteen 11. juli 2025, ble forordningen tatt inn i EØS-avtalen. Departementet

vurderte at gjennomføring av forordningen krever endring av lov (se under punkt 5), og det ble derfor tatt forbehold om Stortingets samtykke.

Forordningen kommer fullt ut til anvendelse for maskiner og relaterte maskinprodukter som bringes i omsetning fra og med 20. januar 2027.¹ Maskindirektivet oppheves samtidig.

Maskinforordningen har to hovedmål: å fremme et velfungerende indre marked for maskiner, tilknyttede produkter og delvis ferdigstilte maskiner, og å sikre et høyt nivå av helse og sikkerhet. Forordningen utvider virkeområdet sammenlignet med maskindirektivet til å inkludere ny teknologi som kunstig intelligens og autonome maskiner, og skjerper sikkerhetskravene, særlig for høyrisikoprodukter.

Maskinforordningen stiller nye og oppdaterte krav til dokumentasjon og informasjon, og styrker markedstilsynet. Den reflekterer den teknologiske utviklingen siden 2006-direktivet, og tar spesielt hensyn til cybersikkerhet og kunstig intelligens. Forordningen legger videre opp til en overgang fra papirbasert til digital dokumentasjon, noe som representerer en modernisering av regelverket og tar hensyn til miljøaspekter.

Produkter omfattet av forordningen og som er konstruert og bygget innenfor EØS-området kan fritt omsettes i hele EØS. Ved gjennomføring av forordningen i nasjonal rett, kan dermed norske maskinprodusenter omsette sine produkter på EØS-markedet, mens produsenter fra andre EØS-land har tilsvarende tilgang til det norske markedet.

Maskinregelverket er hovedsakelig basert på funksjonskrav, noe som gir en viss frihet i valg av tekniske løsninger. Bruk av harmoniserte standarder er ikke obligatorisk. Imidlertid vil etterlevelse av disse standardene gi en presumpsjon for at de relevante kravene i regelverket er oppfylt.

3.2. Sentrale regler

Sammenlignet med maskindirektivet, skjerpes kravene for høyrisikoprodukter ved at det for enkelte kategorier er påkrevd med obligatorisk tredjepartskontroll (ved bruk av teknisk kontrollorgan). Følgende høyrisikokategorier omfattes, jf. forordningens vedlegg I, del A:

1. Avtakbare mekaniske kraftoverføringsinnretninger, herunder vern for disse.
2. Vern til avtakbare mekaniske kraftoverføringsinnretninger.
3. Kjøretøyløftere.
4. Boltepistoler og andre bærbare slagmaskiner som drives av en drivladning.

¹ Korrigert dato, se omtale av korrigerendium i punkt 4.2.

5. Sikkerhetskomponenter med helt eller delvis selvutviklende atferd ved hjelp av maskinlæringsmetoder som ivaretar sikkerhetsfunksjoner.

6. Maskiner som har innebygde systemer med helt eller delvis selvutviklende atferd ved hjelp av maskinlæringsmetoder som ivaretar sikkerhetsfunksjoner som ikke er blitt brakt uavhengig i omsetning, bare med hensyn til disse systemene.

De to siste kategoriene, som knyttes spesifikt til kunstig intelligens er nye. Begge brukes i maskiner, men systemer som nevnt i punkt 6 er ikke i separat omsetning.

Markedsdeltakerne får tydeligere roller og det stilles strengere krav til dem, sammenlignet med maskindirektivet. De plikter å samarbeide med markedstilsynsmyndighetene, melde fra om potensielle regelbrudd og iverksette avbøtende tiltak ved behov, inkludert å vurdere tilbaketrekking av produkter. Produsenter har hovedansvaret for produktsikkerhet, mens importører og distributører får spesifikke plikter for å sikre regelverksetterlevelse.

Produsenter får den samlede forpliktelsen for at produkter som gjøres tilgjengelig på markedet oppfyller sikkerhetskravene. De må utarbeide teknisk dokumentasjon og samsvarsvurdering, påføre CE-merking, og oppbevare disse dokumentene i minst 10 år. Produktene må identifiseres og merkes med produsentens informasjon, og følges av en bruksanvisning på et forståelig språk (original bruksanvisning skal medfølge på et av de offisielle EU-språkene). Produsenten skal beskrive klart og tydelig i bruksanvisningen hva maskinen må og ikke må brukes til. Produsentenes forpliktelser er særlig regulert i artiklene 10–11, artikkel 12 gir regler om produsentenes representant.

Importører får plikt til å sikre at produktet oppfyller sikkerhetskrav og at produsenten har oppfylt sine forpliktelser knyttet til dokumentasjon og brukerveiledning. De må også oppbevare teknisk dokumentasjon, jf. artiklene 13 og 14.

Distributører må påse at produsent og importør har oppfylt sine plikter, jf. artiklene 15 og 16.

Dersom importør eller distributør blir kjent med at en maskin ikke er i samsvar med forordningen, skal den ikke gjøre maskinen tilgjengelig på markedet før den er brakt i samsvar. Begge skal informere bakover i kjeden, og til tilsynsmyndigheten, dersom maskinen kan utgjøre en risiko. For eksempel skal importør varsle produsent om slik risiko, jf. artikkel 13 nr. 2 andre ledd. Distributørens informasjonsplikt følger av artikkel 15. nr. 3, og det er tilsvarende plikter for importører og distributører av delvis ferdigstilte maskiner i henholdsvis artikkel 14 og 16.

Forordningen åpner for mer digital dokumentasjon. *Bruksanvisning* kan nå leveres digitalt, for eksempel via en QR-kode på maskinen. Dette skal sikre at bruksanvisningen alltid er tilgjengelig og oppdatert. Dersom det etterspørres på kjøpstidspunktet, skal papirbasert versjon utleveres innen en måned. Sentral sikkerhetsinformasjon for

maskiner beregnet for ikke-profesjonelle brukere skal fremdeles gis i papirformat. Se artikkel 10 nr. 7 og 11 nr. 7 for den nærmere reguleringen av dette.

Samsvarsvurderingen kan nå gis via en internettsadresse eller maskinlesbar kode, i stedet for å måtte følge bruksanvisningen fysisk, jf. artikkel 10 nr. 8. Tilsvarende gjelder for EU-innbyggingserklæring, jf. artikkel 11 nr. 8.

Den tekniske dokumentasjonen (se forordningens vedlegg IV) skal gjøre det mulig å vurdere om maskinen er i samsvar med kravene i forordningen. Den skal omfatte maskinens konstruksjon, produksjon og funksjon i nødvendig omfang for samsvarsvurderingen. Dette gjelder også eventuell cyberrisiko og sikkerhetskomponenter med kunstig intelligens.

Monteringsveiledning skal utstedes for delvis ferdigstilte maskiner. Den skal inneholde alle relevante opplysninger som maskinprodusenten senere skal bruke i sin bruksanvisning, inkludert el-diagrammer og instruksjoner, jf. artikkel 11 nr. 7.

Risikovurderingen skal nå også omfatte forventede, fremtidige oppdateringer eller utviklinger av software i maskinen eller relaterte produkter. Nytt er at denne skal vurdere risiko som kan oppstå gjennom produktets livssyklus grunnet påtenkt utvikling i dets adferd, spesielt for maskiner med varierende grad av autonomi, se vedlegg III del B.

For produkter med helt eller delvis selvutviklende atferd, kreves det særskilt dokumentasjon på ivaretagelse av sikkerhetsfunksjoner, se forordningens vedlegg I del A nr. 5 og 6.

Forordningen definerer også "*vesentlig endring*" av maskiner, som utløser nye produsentforpliktelser. En vesentlig endring av en maskin anses som produksjon av en ny maskin som følge av endringer i maskinens ytelse og/eller funksjon. Følgen er at den som utfører en vesentlig modifikasjon blir ansett som produsent av den nye maskinen og må oppfylle alle produktkrav i maskinforordningen, herunder gjennomføre en ny risikovurdering som tar hensyn til de nye farene og risikoforholdene som oppstår på grunn av modifikasjonen, samt gjennomføring av ny samsvarsvurdering og CE-merking av maskinen, jf. artikkel 18. Ved en vesentlig endring i en maskin som inngår i en sammenstilling av maskiner, begrenses produsentforpliktelsene til den eller de maskiner som blir berørt i sammenstillingen.

EU-kommisjonen gis fullmakt til å vedta tekniske spesifikasjoner gjennom delegerte rettsakter på områder hvor harmoniserte standarder ikke er utviklet eller hvor utviklingen tar tid, jf. artikkel 20 nr. 3. For å støtte implementeringen av forordningen, vil de omkring 800 eksisterende harmoniserte standardene som tilligger gjeldende maskindirektiv gjennomgå. Der nødvendig vil disse gjelde med fastsatte restriksjoner.

Samlet sett representerer maskinforordningen en betydelig modernisering og styrking av regelverket for maskiner og relaterte produkter i EØS-området, med mål om å fremme sikkerhet, innovasjon og et velfungerende indre marked.

3.3 Standardisert mal for datainnsamling

Gjennomføringsforordning (EU) 2024/1922 etablerer en standardisert mal for medlemsstatenes datainnsamling i henhold til maskinforordningens artikkel 6 nr. 5. Malen skal sikre enhetlig rapportering av ulykkesstatistikk og sikkerhetsmessige avvik for 25 ulike maskinkategorier i vedlegg I, samt andre mulige høyrisikokategorier. Gjennomføringsforordningen angår i utgangspunktet bare medlemsstatenes myndigheter.

Rapporteringen skal skje hvert femte år og inkluderer årlig data om dødsulykker, alvorlige ulykker, andre ulykker og sikkerhetsmessige avvik som krever korrigerende tiltak. Formålet er å gi EU-kommisjonen et solid datagrunnlag for å vurdere hvilke maskinkategorier som bør omfattes av maskinforordningens krav.

Gjennomføringsforordningen ble inntatt i EØS-avtalen 20.mars 2026. Det foreslås å ta inn gjennomføringsforordningen i vedlegg I til ny forskrift.

3.4 Forholdet til markedstilsynsforordningen

Maskinforordningen er tett forbundet med [forordning \(EU\) 2019/1020 om markedstilsyn](#) («markedstilsynsforordningen»), som fastsetter regler for markedstilsyn og kontroll av produkter som innføres på EU-markedet. Det gjeldende maskindirektivet er oppført på markedstilsynsforordningens vedlegg I (en liste over “Union harmonisation legislation” – EU-direktiver og -forordninger for produkter som omfattes av markedstilsynsreglene).

Det fremgår av maskinforordningens artikkel 51 nr. 2 at henvisninger til maskindirektivet skal forstås som henvisninger til forordningen fom. 20. januar 2027. Med andre ord gjelder markedstilsynsforordningen for produkter som faller inn under maskinforordningen, se også maskinforordningens fortale punkt 7 og 8, samt artikkel 51.

Det pågår et arbeid, ledet av Nærings- og fiskeridepartementet, med å gjennomføre markedstilsynsforordningen i norsk rett.

Markedstilsynsforordningen søker å styrke tilsynet med relevante regler gjennom blant annet økte håndhevingsmuligheter og tydeligere krav til nasjonale tilsyns- og kontrollmyndigheter. Forordningen legger også vekt på bedre informasjonsutveksling mellom medlemsstater og etablerer klare forpliktelser for alle involverte parter.

4. Nærmere om forslag til ny maskinforskrift

4.1 Overordnet

Det foreslås at maskinforordningen gjøres gjeldende «som sådan» gjennom (ny) maskinforskrift. Forordningen både åpner for og krever likevel at det fastsettes nasjonale bestemmelser om blant annet tekniske kontrollorgan, ansvarlige myndigheter, språkkrav, håndheving og straff, og dette foreslås gjennomført med egne bestemmelser i forskriften.

4.2 Ansvarlig departement, hjemmelsgrunnlag mv.

Som ansvarlige departementer i gjeldende forskrift står Arbeids- og inkluderingsdepartementet, Justis- og beredskapsdepartementet og Klima- og miljødepartementet. Det foreslås å også inkludere Energidepartementet i ny forskrift, i og med at dette departementet har overtatt etatsstyringen av Havindustritilsynet (tidligere Petroleumstilsynet), som er en av markedstilsynsmyndighetene etter forskriften.

Eksisterende hjemmelslover (arbeidsmiljøloven, petroleumsloven, produktkontrollloven, el-tilsynsloven og lov om tekniske kontrollorgan som har til oppgave å gjennomføre samsvarsvurderingar) videreføres, men listen utvides med lov 12. april 2013 nr. 13 om det frie varebytte i EØS (EØS-vareloven) § 5 og lov av 11. mars 2022 nr. 9 om innførsel- og utførsel av varer (vareførselsloven) § 11-7 jf. §§ 11-2 og 11-4, jf. § 11-5 andre ledd. Utvidelsen skyldes tilpasning til varepakken, og Tolletatens plikter som kontrollorgan.

Et [korrigerendum](#) til maskinforordningen med korrigererte datoer ble publisert i EU-tidende 4. juli 2023, som følge av feilførte datoer i den opprinnelige maskinforordningen. Korrigerendumet foreslås oppført under «rettelser» i ny forskrift.

4.3 Gjennomføringsbestemmelsen

Det foreslås at gjennomføringsbestemmelsen plasseres i ny forskrift § 1. Første ledd slår fast at forordninger listet opp under etterfølgende bokstaver, inntatt i EØS-avtalen vedlegg II kapittel XXIV, gjelder som forskrift med tilpasninger som følger av vedlegg II protokoll 1 til avtalen og avtalen for øvrig.

I første ledd bokstav a, foreslås det at maskinforordningen, slik den er tatt inn i EØS-avtalens kapittel XXIV vedlegg II nr. 1j, gjøres gjeldende som forskrift.

I første ledd bokstav b foreslås det at NRMM-forordningen med endringsforordninger gjøres gjeldende som forskrift.

Forslag til andre ledd fastslår at utendørsstøydirektivet med endringsrettsakter gjennomføres i forskriftens vedlegg IV.

De ulike rettsaktene åpner for fremtidige gjennomføringsforordninger og delegerte rettsakter. I tredje ledd foreslås det at slike tas inn i vedlegg I, del A og B til forskriften. Disse gjelder som forskrift med tilpasninger som følger av vedlegg II protokoll1 til avtalen og avtalen for øvrig. Per i dag finnes én slik rettsakt for maskinforordningen, nemlig gjennomføringsforordning (EU) 2024/1922 (se over punkt 3.3).

I fjerde ledd foreslås inntatt kommisjonsbeslutninger som fastsetter markedsførings- og omsetningsforbud i vedlegg II.

Gjennomføringen av maskinforordningen med tilknyttet rettsakter i første ledd bokstav a jf. tredje ledd er materielt ny, øvrige bestemmelser er en videreføring av gjeldende rett.

4.4 Virkeområde

Gjeldende rett

Virkeområdet for gjeldende maskinforordning er fastsatt i § 1. Det saklige virkeområdet er positivt angitt i § 1 nr. 1, og negativt avgrenset i nr. 2. Nr. 3 angir spesifikt at forskriften gjelder for utslipp fra forbrenningsmotorer beregnet for bruk i ikke-veigående mobile maskiner som definert i NRMM-forordningen forskriften, og støyemisjon fra maskiner og annet utstyr til utendørs bruk som nevnt i utendørsstøydirektivet.

Det er fastsatt i nr. 4 at forskriften gjelder for permanent plasserte innretninger i petroleumsvirksomheten på områder som nevnt i forskrift 31. august 2001 nr. 1016 om helse, miljø og sikkerhet i petroleumsvirksomheten (rammeforskriften) § 2 nr. 1 bokstav b og d, med unntak av områder som nevnt i vedlegg til rammeforskriften. Dette inkluderer landanleggene. Bestemmelsen må leses i sammenheng med nr. 2 bokstav f, som unntar sjøgående fartøy og flyttbare offshoreinnretninger og maskiner installert om bord på slike fartøy eller innretninger fra forskriftens virkeområde.

Nr. 5 angir at forskriftens kapittel II om krav til vern mot skade på liv og helse, med unntak av § 5 om konstruksjon og bygging av maskiner, ikke gjelder for utenlandsk virksomhet på Svalbard. Motsetningsvis kan man da slutte at forskriften gjelder på Svalbard. Dette følger også av at forskrifter fastsatt i medhold av arbeidsmiljøloven gjelder for Svalbard med mindre det motsatte uttrykkelig fremgår av forskriften selv, jf. Svalbardloven § 3 og henvisning til lov «om arbeidervern». Produktkontrollloven gjelder også på Svalbard, og maskinforordningen gjelder dermed i sin helhet for norske virksomheter på Svalbard. Unntaket fra forskriften kapittel II, med unntak av § 5, betyr at maskiner som utenlandske virksomheter konstruerer og bygger for å sette i omsetning og/eller ta i bruk på Svalbard, skal være i samsvar med de grunnleggende helse- og sikkerhetskravene i vedlegg I. Det stilles imidlertid ikke krav til samsvarerklæring og CE-merking.

Bestemmelsen i nr. 6 gjennomfører maskindirektivet artikkel 3. Denne er videreført gjennom maskinforordningen artikkel 9. Gjennomføring ved egen bestemmelse i forskriften er derfor overflødig, og bestemmelsen foreslås ikke videreført.

Saklig virkeområde for utendørsstøydirektivet, som gjennomført i dagens forskrift vedlegg XIII er angitt i nr. 2 bokstav a, som definerer «utstyr til utendørs bruk» som «maskiner som er definert [forskriftens] § 2, og som bidrar til støynivået utendørs».

Maskinforordningen

Maskinforordningens saklige virkeområde fremgår av artikkel 2, som fastslår at forordningen får anvendelse på maskiner og følgende relaterte produkter: utskiftbart utstyr, sikkerhetskomponenter, løfteredskaper, kjettinger, tau og stropper, og avtakbare mekaniske kraftoverføringsinnretninger. Disse kategoriene er nærmere definert i artikkel 3. Forordningen gjelder også delvis ferdigstilte maskiner, som nærmere definert. Artikkel 2 nr. 2 lister opp en rekke kategorier produkter som forordningen *ikke* får anvendelse på.

Forslag til ny forskrift

I tråd med prinsippet om at forordninger gjennomføres i norsk rett gjennom inkorporasjon, angis ikke det saklige virkeområdet i forskriften. Det samme gjelder øvrige forordninger som er gjort gjeldende gjennom § 1.

Det foreslås en egen bestemmelse for geografisk virkeområde, jf. § 2 i forslag til ny forskrift, hvor første ledd fastsetter at forskriftens virkeområde følger av hjemmelslovene. Både arbeidsmiljøloven og produktkontrollloven gjelder på Svalbard og Jan Mayen, slik at forskriften vil gjelde der. El-tilsynsloven gjelder på Svalbard, men ikke på Jan Mayen. Petroleumsloven gjelder ikke på Svalbard og Jan Mayen, men der foregår det per nå ikke relevant aktivitet. EØS-vareloven og vareførselsloven gjelder verken på Svalbard eller Jan Mayen.

Pedagogisk kunne man ønsket seg en enklere og klarere løsning knyttet til det stedlige virkeområdet. Norske markedsdeltakere vil imidlertid kunne forholde seg til at forskriften gjelder både på Svalbard og Jan Mayen, for så vel maskiner til yrkesmessig bruk og maskiner rettet mot forbrukermarkedet. Situasjonen for utenlandske markedsdeltakere på Svalbard kommenteres nedenfor. De delene av forskriften som er hjemlet i el-tilsynsloven vil imidlertid ikke gjelde på Jan Mayen. For praktiske formål antas det at dette vil få minimal betydning, og det vil i første rekke være tilsynsmyndighetene som i en viss grad må være oppmerksom på noe ulikhet i hjemmelslovenes – og dermed forskriftens – virkeområde.

Videre foreslås det å angi i forslagens andre ledd at for virksomhet som nevnt i arbeidsmiljøloven § 1-3 om virksomhet til havs, herunder petroleumsvirksomhet og fornybar energiproduksjon til havs, gjelder forskriften kun for innretninger som er permanent plasserte. Inkluderingen av fornybar energiproduksjon til havs innebærer en

utvidelse sammenlignet med gjeldende rett. Flere deler av energianlegg til havs vil være å anse som maskiner i henhold til maskinforskriften. Departementet mener at det er gode grunner for at maskinforskriften også bør gis anvendelse på fornybar energiproduksjon til havs. Departementet foreslår at begrepet «innretninger som er permanent plassert» også skal omfatte flytende havvindturbiner. Forskriften bør også gjelde for maskiner innenfor CO₂-transport og -lagring og havbunnsmineralvirksomhet.

Tredje ledd omhandler utenlandske virksomheter som driver virksomhet på Svalbard. Etter dagens forskrift er disse virksomhetene, når det gjelder kapittel II, kun bundet av § 5 om grunnleggende krav til vern mot skade på liv og helse. Det foreslås å videreføre dette prinsippet slik at disse virksomhetene, så langt det gjelder maskinforordningens krav, kun omfattes av maskinforordningen artikkel 8 om det samme.

Formålet er å sikre et nødvendig minimumsnivå av helse- og sikkerhetsvern, samtidig som regelverket tilpasses de særlige forholdene på Svalbard og prinsippene for Svalbardpolitikken.

Det foreslås videre en teknisk oppdatering om saklig virkeområde i gjennomføringen av utendørsstøydirektivet i forslagets vedlegg IV nr. 2 bokstav a, ved at termen «maskin» defineres med henvisning til maskinforordningens virkeområde.

4.5 Språkkrav

Gjeldende rett

I dag fremgår språkkravene av forskriftens vedlegg I. Det vises til vedleggets punkt 1.7.1. hvor det sies at opplysninger og advarsler på maskinen skal være formulert på det eller de EØS-språk som snakkes i landet der maskinen blir omsatt eller tatt i bruk. I tillegg skal det på anmodning følge med en versjon på et hvilket som helst av de offisielle språk som operatøren normalt forstår. Krav til norsk språk for bruksanvisning finnes i vedleggets punkt 1.7.4, hvor det også kreves at denne skal utarbeides på ett eller flere av de offisielle EØS-språkene i det medlemslandet hvor maskinen settes i omsetning eller tas i bruk.

Når det gjelder delvis ferdigstilt maskin, fremgår det av forskriftens vedlegg VI at monteringsveiledningen skal være på et offisielt språk i EØS som produsenten av den maskin som den delvis ferdigstilte maskinen skal monteres sammen med, eller produsentens representant, kan godta.

Videre kreves at den tekniske dokumentasjonen skal utarbeides på ett eller flere av de offisielle språkene i EØS, jf. første avsnitt i vedlegg VII del A. Tilsvarende gjelder den tekniske dokumentasjonen for delvis ferdigstilte maskiner.

Maskinforordningen

Maskinforordningen har flere språkkrav, jf. forslaget til gjennomføring nedenfor. Forordningen fastsetter krav til språk for dokumentasjon og informasjon som følger maskiner og tilknyttede produkter.

Maskinforordningen krever at bruksanvisninger, opplysninger, varslere, samsvarsvurderinger, samsvarserklæringer og monteringsveiledninger, samt kommunikasjon med markedstilsynsmyndigheter, skal være på ett eller flere offisielle EØS-språk. Forordningen presiserer at språket i bruksanvisninger må være lett å forstå. Medlemsstatene bestemmer selv hvilke EØS-språk som skal benyttes.

Forslag til ny forskrift

Det foreslås å ta forordningens språkkrav direkte inn i forskriften § 3. Formålet er å tydeliggjøre hvilke dokumenter som skal foreligge på norsk, og hvilke dokumenter som kan utarbeides på norsk, svensk, dansk eller engelsk.

I tråd med maskinforordningens artikkel 10 nr. 7 og vedlegg III del B punkt 1.7.1 foreslås det at bruksanvisninger samt alle skriftlige eller verbale opplysninger og varslere som følger maskinen skal være på norsk. Det gjøres unntak for vedlikeholdsinstruksjoner som er beregnet på spesialisert personell, jf. vedlegg III del B punkt 1.7.4. Monteringsveiledning for delvis ferdigstilte maskiner skal også foreligge på norsk, jf. artikkel 11 nr. 7. Se forskriftsforslaget § 3 første ledd, bokstav a og b.

Når det gjelder teknisk dokumentasjon som primært er rettet mot fagpersonell og myndigheter, herunder dokumentasjon som inngår i samsvarsvurderingen etter artikkel 10 nr. 8 og artikkel 21 nr. 2, samt sammenstillingserklæringen etter artikkel 22 nr. 2, aksepteres etter forslaget norsk, svensk, dansk eller engelsk, se forskriften § 3 andre ledd, bokstav a og b. Det samme språkvalget foreslås å gjelde for informasjon og dokumentasjon som skal oversendes ansvarlig markedstilsynsmyndighet etter artikkel 10 nr. 10, artikkel 11 nr. 10, artikkel 13 nr. 9, artikkel 14 nr. 8 og artikkel 15 nr. 6, se forskriften § 3, andre ledd bokstav c).

Språkkravene er dermed utformet for å sikre norsk språk for all kritisk sikkerhets- og brukerrettet informasjon, samtidig som teknisk dokumentasjon kan utarbeides også på svensk, dansk eller engelsk. Bestemmelsen følger samme systematikk som gjeldende § 3 i forskrift om personlig verneutstyr.

4.6 Meldt organ (teknisk kontrollorgan)

Gjeldende rett

I gjeldende maskinforskrift er kravene til tekniske kontrollorgan fastsatt i § 4. En virksomhet som skal utføre oppgaver som er tillagt teknisk kontrollorgan, må oppfylle minimumskravene til tekniske kontrollorgan i vedlegg XI til forskriften, og virksomheten

må være utpekt av departementet eller av utpekende myndighet i et annet land i EØS. Teknisk kontrollorgan skal følge prosedyrene for samsvarsvurdering i vedlegg IV.

Utpekingen kan gis på bestemte vilkår og gjøres avgrenset i tid. Alle relevante opplysninger skal fremlegges for å kontrollere at vilkårene for utpekingen til enhver tid er oppfylt. Dersom kravene ikke lenger oppfylles, kan utpekende myndighet umiddelbart trekke utpekingen tilbake.

Maskinforordningen

Forordningen innebærer en innstramming og harmonisering av kravene til meldte organer. Mens maskindirektivet ga medlemsstatene et betydelig handlingsrom for egne prosedyrer for utpeking, oppfølging og vurdering av tekniske kontrollorgan, etablerer maskinforordningen et felles og detaljert regelverk som gjelder direkte i hele EØS. Dette omfatter blant annet krav til kompetanse, uavhengighet, bruk av datterforetak og underleverandører, samt prosedyrer for utpeking, endring av utpeking og behandling av innvendinger mot et organs kompetanse.

Forordningen presiserer og harmoniserer også kravene til samsvarsvurdering, særlig for høyrisikomaskiner definert i forordningens vedlegg I del A. Vedlegget omfatter seks kategorier av høyrisikoprodukter, hvorav to er nye og gjelder maskiner med integrerte funksjoner basert på kunstig intelligens. Dette innebærer at nasjonale myndigheter i mindre grad kan fastsette egne faglige krav til samsvarsvurderingen. Nasjonal regulering skal i stedet rette seg mot de organisatoriske og administrative rammene rundt utpekingen av organene, mens de materielle kravene fremgår direkte av forordningen.

Tekniske kontrollorgan skal fungere som uavhengige tredjepartsorganer som vurderer om produkter oppfyller forordningens grunnleggende helse- og sikkerhetskrav. For å kunne utpekes må organene dokumentere tilstrekkelig kompetanse, uavhengighet og objektivitet, og oppfylle de kravene som følger av forordningen, særlig artikkel 30.

Forslag til ny forskrift

Det foreslås at ny forskrift tilpasses maskinforordningens terminologi og system for meldte organer. I forordningens offisielle oversettelse benyttes betegnelsen «meldt organ», som også brukes i flere andre produktregelverk. Det foreslås derfor å erstatte «teknisk kontrollorgan» med «meldt organ» i ny forskrift.

Etter gjeldende § 4 er tekniske kontrollorgan regulert gjennom nasjonale krav i vedlegg XI, og organene utpekes av departementet. I praksis har Arbeidstilsynet i en årrekke utarbeidet grunnlaget for slike utpekninger. For å gjøre regelverket tydeligere og mer brukervennlig foreslås det at det uttrykkelig fastsettes at Arbeidstilsynet er nasjonal meldermyndighet og foretar utpekingen etter lov 16. juni 1994 nr. 20 om tekniske kontrollorgan.

Forslagets § 4 etablerer et system som samsvarer med maskinforordningens kapittel V, hvor samsvarsvurderingsorgan meldes og utpekes som meldte organer av Arbeidstilsynet eller av meldermyndighet i et annet EØS-land. De tidligere nasjonale kravene til prosedyrer for utpeking, oppfølging og tilbaketrekking erstattes av forordningens harmoniserte regler. Kravene til kompetanse, uavhengighet og kvalitetssikring følger dermed direkte av forordningen, mens nasjonal regulering begrenses til den administrative utpekingsprosessen. Myndighetenes adgang til å trekke tilbake utpeking videreføres gjennom henvisningen til forordningens bestemmelser.

4.7 Ansvarlige myndigheter, tilsyn og kontroll

Gjeldende rett

Maskinforordningen § 15 regulerer tilsyn med forskriften.

Maskinforordningen håndheves av Arbeidstilsynet, Havindustritilsynet og Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap. Myndighetene fører tilsyn med forskriften innenfor sine ansvarsområder.

Arbeidstilsynet er ansvarlig for maskiner og tilliggende produkter for yrkesmessig bruk i virksomheter omfattet av arbeidsmiljøloven. Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap er ansvarlig for tilsvarende produkter ment for private forbrukere innenfor produktkontrollens og el-tilsynslovens virkeområde. Havindustritilsynet fører tilsyn med maskiner og relaterte produkter innenfor sitt myndighetsområde.

Arbeidstilsynet er tillagt en koordinerende rolle for oppfølgingen av forskriften.

Av gjeldende forskrift vedlegg XII nr. 2 fremgår en nasjonal tilpasningsregel som er nødvendig for gjennomføringen av NRMM-forordningen, som sier at produsenten skal sende søknad om typegodkjenning for en motor eller motorfamilie til Arbeidstilsynet, jf. forordningens artikkel 20.

Maskinforordningen

Maskinforordningen tillegger markedstilsynsmyndighetene flere oppgaver, men legger ikke føringer på hvilken nasjonal myndighet som skal inneha rollen. Dette overlates til statene selv å bestemme, se også markedstilsynsforordningen artikkel 10 nr. 2 jf. 1. Maskinforordningen artikkel 3 nr. 31 definerer «markedstilsynsmyndighet» gjennom henvisning til markedstilsynsforordningens definisjon (se over punkt 3.4).

Forslag til ny forskrift

I ny forskrift foreslås det at begrepene «*tilsyn*» og «*tilsynsmyndighet*» erstattes av «*markedstilsyn*» og «*markedstilsynsmyndighet*», i tråd med maskinforordningens og markedstilsynsforordningens begrepsbruk.

Det foreslås at Arbeidstilsynet, Havindustritilsynet og Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap, eller den de gir myndighet til, skal være markedstilsynsmyndigheter etter forskriften og føre tilsyn innenfor sine respektive ansvarsområder. Markedstilsynsmyndighetene kan treffe slike enkeltvedtak som følger av hjemmelslovenes og maskinforordningens egne bestemmelser om tilsyn.

Det foreslås at Tolletaten skal være kontrollmyndighet ved innførsel av produkter til område omfattet av forskriften. Bestemmelsen er en følge av Tolletatens styrkede rolle etter markedstilsynsforordningen.

Etter forslaget kan tollmyndigheten holde tilbake produkter i inntil fire dager for å gi ansvarlig markedstilsynsmyndighet anledning til å vurdere om produktet skal beslaglegges eller destrueres. Tolletaten kan bistå med gjennomføring av destruksjon etter vareførselsloven § 11-7, jf. §§ 11-4 og 11-5.

Det foreslås at den nasjonale tilpasningsregelen til NRMM-forordningen i gjeldende vedlegg XII nr. 2 videreføres uendret. I og med at denne regelen tillegger Arbeidstilsynet en oppgave (å motta søknader om typegodkjenninger) foreslås det å ta den inn i bestemmelsen om ansvarlige myndigheter, tilsyn og kontroll.

4.8 Tilbakekreving av kostnader ved brudd på regelverket

Gjeldende rett

Den gjeldende maskinforordningen hjemler ikke spesifikt adgang for myndighetene til å ta gebyr eller kreve tilbake kostnader ved tilsyn og kontroll. Hjemmelslovene åpner imidlertid for fastsettelse av gebyrer, jf. arbeidsmiljøloven § 18-3, produktkontrollloven § 8 a og el-tilsynsloven § 4. Etter el-tilsynsloven § 4 kan det fastsettes forskrift om avgifter, men det er per i dag ikke etablert en slik forskrift for produktområdet. For anleggsområdet finnes det derimot en egen forskrift om regulativ for avgift ved godkjenning og tilsyn med elektriske sterkstrømsanlegg. Produktkontrollloven § 8 a åpner for å innføre gebyrer for kontrolltiltak, begrenset til å dekke myndighetenes kostnader til saksbehandling eller kontrollordninger.

Havindustritilsynet tar gebyr og sektoravgift for utgiftsdekning ved myndighetshandlinger i form av tilsyn og annen oppfølging i medhold av petroleumsloven og arbeidsmiljøloven, jf. forskrift om adgang til å kreve gebyr og sektoravgift for tilsyn og annen oppfølging med arbeidsmiljø og sikkerhet i petroleumsvirksomheten. Arbeidstilsynet tar gebyr for byggesaksbehandling fra den som har plikt til å innhente tilsynets samtykke på forhånd, jf. arbeidsmiljøloven § 18-9 og arbeidsplassforskriften § 9-1. Gebyrets størrelse er regulert i forskrift om administrative ordninger § 14-1.

Maskinforordningen og markedstilsynsforordningen

Maskinforordningen er knyttet til markedstilsynsforordningen (se over punkt 3.4). Artikkel 15 i markedstilsynsforordningen gir markedstilsynsmyndighetene adgang til å

kreve tilbake kostnader knyttet til konkrete tilsynsaktiviteter i tilfeller der det konstateres regelbrudd, jf. nr. 1. Dette kan inkludere kostnader ved prøving, kostnader ved å treffe tiltak i samsvar med artikkel 28 nr. 1 og 2, lagerkostnader og kostnader i forbindelse med aktiviteter knyttet til produkter som viser seg å ikke være i samsvar med regelverket, og som er gjenstand for korrigerende tiltak før de frigis for fri omsetning eller bringes i omsetning, jf. artikkel 15 nr. 2.

Dette betyr at det på området for markedstilsyn, kun er i de konkrete tilfellene det konstateres regelbrudd at det er anledning til å kreve kostnader refundert. Etter departementets oppfatning gjelder artikkel 15 kun tilbakekreving av kostnader i enkeltsaker og ikke finansering av markedstilsyn for en hel sektor eller bransje. Artikkelen gjelder derfor ikke fastsettelse av eventuelle generelle gebyrer eller sektoravgifter, og legger dermed ikke noen begrensninger for dette. Departementet mener videre at dette skillet også fremgår klart av forordningens fortale punkt 49: tilsynsorganene kan supplere den offentlige finansieringen ved å kreve at de berørte markedsdeltakerne dekker kostnadene som påløper ved utførelsen av markedstilsyn. Departementet kan ikke se at forordningen regulerer eller legger føringer for den generelle finansieringen av markedstilsynsvirksomheten i EU/EØS-statene, utover det at markedstilsyn bør være effektivt, bør ha en stabil tilførsel av ressurser og at statlig finansiering er den foretrukne finansieringsmodellen. Etter departementets forståelse er generell finansiering av markedstilsynsvirksomheten overlatt til EU/EØS-statene innenfor rammene av EU/EØS-retten.

Forslag til ny forskrift

Ettersom markedstilsynsforordningen forutsetter tettere oppfølging fra markedstilsynsmyndighetenes side, også på maskinområdet, foreslås det å legge til rette for at den adgangen markedstilsynsforordningen artikkel 15 gir til å kreve tilbake kostnader kan tas i bruk av markedstilsynsmyndighetene.

Forslaget gir markedstilsynsmyndighetene adgang til å kreve tilbake kostnader i de tilfeller det konstateres brudd på maskinforordningen. Kravet kan omfatte kostnadene nevnt i artikkel 15 nr. 2. Dette kan inkludere kostnader ved prøving, kostnader ved å treffe tiltak i samsvar med artikkel 28 nr. 1 og 2, lagerkostnader og kostnader i forbindelse med aktiviteter knyttet til produkter som viser seg å ikke være i samsvar med regelverket, og som er gjenstand for korrigerende tiltak før de frigis for fri omsetning eller bringes i omsetning. Etter departementets vurdering omfatter dette kostnader knyttet til saksbehandling, markedstilsyn og nødvendig oppfølging i den enkelte sak, for eksempel leie av lager hvis nødvendig. Ordningen innebærer at kostnader kun kreves dekket ved overtredelser, og at virksomheter som etterlever regelverket ikke belastes. Dette er i samsvar med formålet i markedstilsynsforordningen om at dekning av kostnader ikke skal fungere som en generell avgift, men som et virkemiddel for å sikre etterlevelse.

Dermed kan ordningen bidra til å styrke etterlevelsen av maskinforordningens krav, noe som igjen fremmer rettferdig konkurranse i markedet.

Kravene om kostnadsdekning er tenkt til en viss grad å supplere finansieringen av myndighetenes kontroll av at maskiner og tilknyttede produkter oppfyller kravene i maskinforordningen. Kostnadene som kreves tilbakebetalt i tråd med artikkel 15 skal baseres på faktiske kostnader, men timeprisen for saksbehandling kan fastsettes som standardiserte satser, etter satsene angitt i vedlegg III til forskriften.

Satsene er utformet på grunnlag av selvkostprinsippet og skal reflektere gjennomsnittlige kostnader ved tilsynsaktivitetene, herunder forberedelse, gjennomføring og etterarbeid. Bruken av standardiserte satser bidrar til forutsigbarhet og ensartet praktisering.

Markedstilsynsmyndigheten gis adgang til å redusere eller frafalle tilbakebetalingskravet i særlige tilfeller, eksempelvis der full kostnadsdekning anses uforholdsmessig.

Det følger av hjemmelslovene at tilbakebetalingskrav er tvangsgrunnlag for utlegg etter tvangsfullbyrdelsesloven kapittel 13.

Videre åpnes det for å justere timesatsene årlig i samsvar med endringer i konsumprisindeksen. Justeringen skal avrundes til nærmeste hundre kroner og gjelder fra påfølgende 1. januar. Denne mekanismen bidrar til å opprettholde satsenes realverdi over tid.

4.9 Overtredelsesgebyr

Gjeldende rett

Gjeldende maskinforordning § 15 slår fast følgende: «Innenfor sine respektive ansvarsområder fører Arbeidstilsynet, Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap og Havindustritilsynet eller den de gir myndighet, tilsyn med at forskriften overholdes. Tilsynsmyndighetene kan på sine respektive ansvarsområder fatte de vedtak som tilsynslovene gir hjemmel til.»

Siste setning innebærer at de ulike tilsynsmyndighetene har noe ulike virkemidler til sin rådighet når det kommer til hvilke sanksjonsmuligheter som finnes. Arbeidstilsynet og Havindustritilsynet er tilsynsmyndigheter etter arbeidsmiljøloven. Arbeidsmiljøloven § 18-10 og § 18-10 a gir myndighetene adgang til å ilegge overtredelsesgebyr dersom noen som har handlet på vegne av virksomheten uaktsomt eller forsettlig har overtrådt bestemmelser som nevnt i § 18-6 første ledd. Opplistingen av bestemmelser i § 18-6 første ledd omfatter blant annet lovens kapittel 5, og lovens § 5-5 hjemler dagens maskinforordning. Denne regelstrukturen foreslås videreført, se også under punkt 5 om endringer i denne bestemmelsen.

Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap har ikke tilsvarende *direkte* hjemmel for overtredelsesgebyr i produktkontrolloven eller el-tilsynsloven, selv om disse inneholder *forskriftshjemler* om overtredelsesgebyr. Etter produktkontrolloven §12 a kan det gis forskrift om illeggelse av overtredelsesgebyr til blant annet den som overtrer forskrifter eller enkeltvedtak etter lovens § 4. Dagens maskinforskrift er hjemlet i blant annet produktkontrolloven § 4, og dette foreslås videreført. Produktkontrolloven § 12 a tredje ledd gir hjemmel til å gi forskrift om utmålingen av overtredelsesgebyr. El-tilsynsloven §13a hjemler illeggelse av overtredelsesgebyr ved overtredelse av bestemmelser gitt i medhold av loven når det er fastsatt i forskriften at overtredelse av den aktuelle bestemmelse kan medføre overtredelsesgebyr. Dagens maskinforskrift er hjemlet i blant annet el-tilsynsloven § 10, og dette foreslås videreført. El-tilsynsloven § 13 a siste ledd gir forskriftshjemmel til å gi nærmere regler om fastsettelse og gjennomføring av overtredelsesgebyr.

Maskinforordningen

Maskinforordningens artikkel 50 pålegger medlemsstatene å fastsette sanksjoner ved regelbrudd. Begrepet *sanksjoner* (penalties) omfatter både straff og administrative sanksjoner, herunder overtredelsesgebyr. Det antas at for hovedvekten av brudd på regelverket, vil overtredelsesgebyr være mer hensiktsmessig som sanksjon enn straff i straffesporet. Straff behandles i neste punkt.

Forslag til ny forskrift

Det foreslås en ny bestemmelse som slår fast at markedstilsynsmyndighetene kan illegge overtredelsesgebyr ved uaktsomt eller forsettlig brudd på de bestemmelsene i maskinforordningen som inneholder plikter for personer og virksomheter. For markedsdeltakerne gjelder dette de ulike pliktene som må overholdes i maskinforordningens kapittel II, som i sin kjerne dreier seg om å sikre at produkter som bringes i omsetning er konstruert og bygd i samsvar med de grunnleggende helse- og sikkerhetskravene som forordningen fastsetter, jf. for eks. artiklene 10 nr. 1 og 11 nr. 1, 13 nr. 1, 14 nr. 1, 15 nr. 1 og 16 nr. 1. For meldte organer gjelder dette de ulike krav og plikter knyttet til blant annet deres kompetanse, uavhengighet og integritet mm. i artikkel 30 og 32, deres driftsmessige forpliktelser i artikkel 38, plikten om å opprettholde en åpen og tilgjengelig klageadgang i artikkel 39 og plikt til å overholde opplysningspliktene i artikkel 40. Disse bestemmelsene gir tydelig anvisning til markedsdeltakere og meldte organer om hvilke plikter og krav de må etterleve, og hvordan, til hvilken tid osv. Riktignok er mange av forordningens sikkerhetskrav omfattende og av teknisk karakter, men de er likevel utformet slik at en kan forvente at de relevante pliktsubjektene kan forholde seg til dem, forstå dem og etterleve dem. Sammenholdt med hjemmelslovene og foreslått forskriftsbestemmelse er det etter departementets vurdering tilstrekkelig klart angitt til å oppfylle klarhetskravet etter Grunnloven § 113 og EMK art. 7. Det foreslås videre at det

kan ilegges overtredelsesgebyr til den som uaktsomt eller forsettlig ikke etterkommer enkeltvedtak om etterlevelse av forskriften.

Tilsvarende foreslås det å spesifisere hvilke bestemmelser som er belagt med trussel om overtredelsesgebyr i NRMM-forordningen og utendørsstøydirektivet.

I og med at arbeidsmiljøloven allerede har direkte hjemmel til å ilegge overtredelsesgebyr, innebærer den foreslåtte bestemmelsen for Arbeidstilsynet og Havindustritilsynet en informativ bestemmelse med spesifisering og tydeliggjøring av hvilke bestemmelser i rettsaktene som kan sanksjoneres med overtredelsesgebyr. På produktkontrollområdet og el-tilsynsområdet vil den foreslåtte regelen fungere som selve hjemmelen til å ilegge overtredelsesgebyr.

Forslaget innebærer dermed også en harmonisering av regelverket om hvilke virkemidler de ulike tilsynsmyndighetene på maskinområdet disponerer, ved at Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap får den samme kompetansen til å ilegge overtredelsesgebyr som Arbeidstilsynet og Havindustritilsynet har.

I arbeidsmiljøloven regulerer §§ 18-10 og 18-10 a også utmålingen mm. av overtredelsesgebyr. Siden dette er regulert direkte i loven, gir bestemmelsene ingen hjemmel for nærmere regulering i forskrift, slik som produktkontrollloven § 12 a tredje ledd og el-tilsynsloven § 13 a siste ledd gjør. For å sikre en forutsigbar og ensartet anvendelse av bestemmelsen i maskinforskriften, foreslås det at arbeidsmiljøloven § 18-10 første til tredje ledd og § 18-10 a skal gjelde «tilsvarende», og dermed (også) for Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap på både produktkontroll- og eltilsynsområdet.. Når det gjelder den tilsvarende anvendelsen av 18-10 a tredje ledd, gjelder ikke henvisningen til 18-10 fjerde ledd om foreldelsesfrist i førstnevnte bestemmelse, da dette er regulert i produktkontrollloven § 12 a siste ledd.

4.10 Straff

Gjeldende rett

Gjeldende maskinforskrift § 16 fastsetter hvilke straffebestemmelser som kommer til anvendelse ved overtredelse av forskriften eller enkeltvedtak truffet med hjemmel i forskriften. Bestemmelsen viser til de relevante straffehjemlene i sektorlovgivningen: arbeidsmiljøloven kapittel 19, produktkontrollloven § 12 og el-tilsynsloven § 14. I tillegg henvises det til straffeloven §§ 27 og 28 om foretaksstraff og medvirkning. Straffansvar kan dermed ilegges både virksomheter og enkeltpersoner, forutsatt at vilkårene i de respektive lovene er oppfylt. Bestemmelsen presiserer også at strengere straffebestemmelser går foran, og fungerer dermed som en henvisning til de straffehjemlene som gjelder ved brudd på kravene i maskinforskriften.

Maskinforordningen

Maskinforordningen artikkel 50 pålegger medlemsstatene å fastsette sanksjoner ved regelbrudd. Begrepet sanksjoner (penalties) omfatter både straff og administrative sanksjoner, herunder overtredelsesgebyr. Det er imidlertid opp til EØS-landene å avgjøre hvilke sanksjoner man ønsker å benytte, under forutsetning av at de er virkningsfulle, står i forhold til overtredelsen og virker avskrekkende.

Forslag til ny forskrift

Det foreslås å videreføre straff som sanksjon for brudd på forskriften. Den foreslåtte bestemmelsen innebærer at det presiseres hvilke brudd som skal kunne straffes ved gjennomføring av maskinforordningen. Etter gjeldende maskinforskrift § 16 vises det generelt til straffehjemlene i arbeidsmiljøloven, produktkontrollloven, el-tilsynsloven og straffeloven for overtredelser av forskriften eller vedtak gitt i medhold av den. Forslaget knytter straffansvaret direkte til de konkrete bestemmelsene i maskinforordningen og de andre rettsaktene som gjennomføres i forskriftens § 1, som inneholder plikter for personer og virksomheter, og angir uttømmende hvilke overtredelser som kan medføre straff. Opplistingen av bestemmelser tilsvarer den som foreslås i bestemmelsen om overtredelsesgebyr, se vurderinger i forrige punkt. For NRMM-forordningen og utendørsstøydirektivet innebærer ikke forslaget en endring av gjeldende rett, men snarere en pedagogisk spesifisering av hvilke overtredelser det kan ilegges straff for.

Selve straffehjemlene fremgår av arbeidsmiljøloven §§ 19-1, 19-3 og 19-4, produktkontrollloven § 12 og el-tilsynsloven § 14. Dagens henvisningen til straffeloven §§ 27 og 28 faller bort fordi foretaksstraff følger direkte av straffelovens alminnelige regler, og det anses som overflødig å nevne dem eksplisitt. Bestemmelsen tydeliggjør også at strengere straffebestemmelser i særlovgivningen går foran. Endringen innebærer dermed en mer presis og forordningstilpasset straffebestemmelse, hvor hjemlene knyttes direkte til de artiklene i maskinforordningen (og i de to andre rettsaktene) som regulerer sentrale plikter for markedsdeltakere og meldte organer, som er avgjørende for å ivareta sikkerheten på maskinområdet. Dette gir økt klarhet for både virksomheter og håndhevingsmyndigheter og styrker rettssikkerheten ved at straffansvaret ved brudd på markedstilsynsforordningen blir tydeligere avgrenset.

Overtredelsesgebyr vil ofte være et hensiktsmessig virkemiddel, men i tilfeller der overtredelsen er alvorlig, hvor foretak har oppnådd betydelig økonomisk fordel, eller sterke preventive hensyn gjør seg gjeldende, kan straff være den mest egnede reaksjonen.

4.11 Klage

Gjeldende rett

Dagens forskrift har ikke en egen bestemmelse om klage. En alminnelig klagerett følger likevel av hjemmelslovene og forvaltningsloven.

Maskinforordningen

Maskinforordningen legger opp til at medlemsstatene skal etablere effektive mekanismer for håndheving og overprøving av vedtak, men legger ikke føringer på hvilken myndighet klager skal rettes til.

Forslag til ny forskrift

Det foreslås en bestemmelse som fastsetter hvilken klageinstans som skal behandle klager på vedtak truffet av de respektive markedstilsynsmyndighetene. Bestemmelsen foreslås først og fremst av informasjonshensyn.

Forslaget innebærer at klageordningen følger den etablerte forvaltningsstrukturen for de aktuelle tilsynsorganene, og er i samsvar med forvaltningslovens system.

4.12 Ikrafttredelse og overgangsregler

Maskinforordningen

Maskinforordningen regulerer ikrafttredelse og overgangsregler i kapittel V.

Maskinforordningen ble publisert 29. juni 2023 og trådte i kraft 19. juli 2023.

Forordningen får imidlertid full anvendelse først fra 20. januar 2027. Fra denne datoen må alle berørte markedsaktører oppfylle kravene i forordningen.

Det følger av artikkel 52 nr. 1 i forordningen at maskindirektivet fortsatt gjelder for maskiner som er brakt i omsetning før dette tidspunktet. Maskiner kan derfor bringes i omsetning etter direktivets regler frem til 19. januar 2027. «Bringe i omsetning» er i forordningen artikkel 3 nr. 12 definert som «gjøre et produkt som omfattes av denne forordningen, tilgjengelig på EU-markedet for første gang».

Se [Blue Guide](#) s. 19 punkt 2.2 og 2.3 for mer informasjon om tolkningen av begrepene «bringe i omsetning» (placing on the market) «og «gjøre tilgjengelig på markedet» (making available on the market). Blue Guide er EU-kommisjonens ikke-bindende veiledning på området. Med begrepet «bringe i omsetning» refereres til hvert enkelt produkt, og ikke til produkttype. Selv om en produktmodell eller type har blitt brakt i omsetning før 20. januar 2027, gjelder altså de nye kravene for individuelle enheter som bringes i omsetningen etter denne datoen (se særlig s. 20 andre avsnitt).

Forslag til ny forskrift

Det foreslås at ny forskrift trer i kraft 20. januar 2027, og at gjeldende maskinforskrift oppheves samtidig.

I tråd med forordningen, foreslås det å fastsette overgangsregler for maskiner som bringes i omsetning før maskinforordningen gjelder i norsk rett 20. januar 2027. Etter forslaget kan maskiner som er *brakt i omsetning* innen 19. januar 2027, og som oppfyller kravene i gjeldende maskinforskrift, fortsatt lovlig gjøres tilgjengelige på markedet også etter at nytt regelverk trer i kraft. Dette sikrer forutsigbarhet for virksomhetene og hindrer at produkter som allerede er satt på markedet må oppfylle nye krav med tilbakevirkende kraft.

Den foreslåtte bestemmelsen slår også fast at EU-typeprøvingssertifikater og avgjørelser om godkjenning utstedt etter 2009-forskriften forblir gyldige frem til deres utløpsdato. Dette innebærer at produsenter og andre markedsdeltakere ikke pålegges å innhente nye sertifikater før gyldigheten utløper, noe som legger til rette for en smidig overgang mellom gammel og ny regulering.

4.13 Samråd mellom departementer ved endring av forskriften

Gjeldende rett

Gjeldende forskrift § 17 fjerde ledd regulerer at Arbeids- og inkluderingsdepartementet kan foreta endringer i forskriften, «i samråd med» Justis- og beredskapsdepartementet, og at også Klima- og miljødepartementet skal involveres ved endringer i vedleggene som gjennomfører NRMM-forordningen og utendørsstøydirektivet.

Forslag til ny forskrift

Det foreslås å videreføre regelen om at Arbeids og inkluderingsdepartementet kan endre forskriften i samråd med Justis- og inkluderingsdepartementet, og at også Klima- og miljødepartementet skal involveres dersom det skal gjøres endringer i de to rettsaktene som i dag er gjennomført i maskinforskriftens vedlegg XII og XIII (se over punkt 2 og 4.3 om hvordan disse foreslås videreført). I lys av at Energidepartementet har overtatt ansvaret for Havindustritilsynet, foreslås det at også Energidepartementet tas inn i bestemmelsen (se punkt 4.2).

Det foreslås også at denne regelen skilles ut som en egen bestemmelse.

5. Forslag til ny forskriftshjemmel i arbeidsmiljøloven

Arbeidsmiljøloven § 5-5 gir bestemmelser rettet mot produsenter, leverandører og importører av maskiner og annet arbeidsutstyr, inkludert en hjemmel i sjuende ledd for å gi forskrifter om maskiner og annet arbeidsutstyr. Etter departementets vurdering er det behov for å utvide forskriftshjemmelen i arbeidsmiljøloven § 5-5 sjuende ledd for å ha tilstrekkelig hjemmel til å gjennomføre maskinforordningen. Dette er særlig fordi forordningen legger plikter på markedsdeltakerne og forutsetter at markedstilsynsmyndighetene har virkemidler i myndighetsutøvelsen tilgjengelig, som forskriftshjemmelen ikke dekker i dag. Her vises det eksempelvis til bestemmelsene som pålegger produsenter en betinget plikt til å foreta stikkprøver og føre register (artikkel 10 nr. 4 andre ledd) og plikt til under visse forutsetninger på eget initiativ å trekke tilbake eller tilbakekalle produkt som ikke er i samsvar med forordningen (artikkel 10 nr. 9). Importører og distributører har tilsvarende plikter etter respektive artikler. Videre vises det som eksempler til bestemmelsene om at importører og distributører får en plikt til å kontrollere at produsenten, og for distributørens vedkommende både produsenten og importøren, har oppfylt sine forpliktelser etter forordningen (artikkel 13 nr. 2 og artikkel 15 nr. 1 bokstav d).

For tilsynsmyndighetens del, vises det til forordningens artikkel 43 nr. 1 andre ledd, som via henvisning til markedstilsynsforordningen, stiller krav til hva markedstilsynsmyndighetene skal kunne pålegge markedsdeltakeren å foreta seg i tilfeller av manglende samsvar med produktregelverk eller der det hefter risiko ved et gitt produkt. Artikkel 43 nr. 4 stiller også krav om at hva markedstilsynsmyndighetene skal kunne foreta seg på egen hånd dersom markedeltakeren ikke etterlever pålegg, eller risikoen vedvarer.

Det foreslås at den eksisterende forskriftshjemmelen utvides, slik at den på en tydelig måte gir departementet kompetanse til å fastsette forskrift som sikrer gjennomføring av de EØS-rettslige forpliktelsene på området for maskiner og annet arbeidsutstyr.

Forslag til endret hjemmel i arbeidsmiljøloven § 5-5 sjuende ledd (endringer i kursiv):

Departementet kan i forskrift gi nærmere bestemmelser om maskiner og annet arbeidsutstyr, herunder *for å overholde Norges EØS-rettslige forpliktelser på dette området. Slike bestemmelser kan blant annet omfatte:*

- a. *krav til konstruksjon, utførelse, oppstilling, montering, merking, teknisk dokumentasjon, samsvarsvurdering mv.,*
- b. *godkjenning, vilkår for godkjenning og plikt til å gi opplysninger i forbindelse med dette mv.,*
- c. *plikter for markedsdeltakerne, herunder plikt til på eget initiativ å ta stikkprøver, føre register og å foreta korrigerende tiltak som å*

*tilbakekalle produkter og å varsle relevant
markedstilsynsmyndighet om risikoen et produkt utgjør, mv.,*

- d. markedstilsynsmyndighetenes kompetanse til å pålegge
markedsdeltakere å foreta korrigerende tiltak der et produkt kan
utgjøre en fare, eller ved tilfeller av manglende samsvar med
produktregler. Slike tiltak kan omfatte for eksempel tilbakekalling av
produkter, destruering eller varsling av offentligheten om risikoen
mv.,*
- e. markedstilsynsmyndighetenes kompetanse og plikt til å sikre at
produktet tilbakekalles, blir forbudt, eller at tilgjengeligheten på
markedet begrenses, i tillegg til å varsle EU-kommisjonen og andre
EØS-land,*
- f. godkjenning av organer som skal utøve kontroll knyttet til
produksjon og deres plikter i forbindelse med dette mv.*
- g. undersøkelse eller besiktigelse.*

I første punktum foreslås det å ta inn en henvisning til Norges EØS-rettslige forplikter på området for maskiner og annet arbeidsutstyr. Dette gir en tydeligere forskriftsbestemmelse enn i dag, og klargjør at det kan fastsettes bestemmelser for å ivareta Norges EØS-rettslige forpliktelser på området. Videre foreslås det å gi flere eksempler i den påfølgende listen over hva det kan gis forskriftsbestemmelser om.

EU- kommisjonen har med hjemmel i maskinforordningen fått delegert myndighet til fremover å vedta delegerte rettsakter på bestemte, avgrensede områder for å supplere eller endre ikke-essensielle deler av regelverket. Dette omfatter for eksempel oppdatering av vedlegg (tekniske krav m.m.) til ny teknologi og utvikling eller vesentlige helse- og sikkerhetskrav (vedlegg III), eller liste over høyrisiko-maskiner (vedlegg I) eller andre tekniske spesifikasjoner i vedleggene. Ett av hensynene bak den foreslåtte lovendringen, inkludert ordlyden «mv.», er at forskriftshjemmelen skal være tilstrekkelig vid til også å ta høyde for nye krav til markedsdeltakerne og eventuelt markedstilsynsmyndighetene.

I bokstav a foreslås det å legge til «montering», «teknisk dokumentasjon» og «samsvarsvurdering». Montering foreslås tilføyd for å sikre at hjemmelen omfatter krav til dette, da riktig montering ofte er avgjørende for sikkerheten til et produkt. Teknisk dokumentasjon og samsvarsvurdering foreslås lagt til i første rekke for å klargjøre at hjemmelen omfatter disse sentrale dokumentene knyttet til produktregelverket.

I bokstav b foreslås det å klargjøre at å gi bestemmelser om «vilkår for godkjenning» er omfattet av hjemmelen.

I bokstav c, d og e foreslås det helt ny ordlyd. Bokstav c dreier seg om markedsdeltakernes plikter, bokstav d om hva tilsynsmyndighetene kan pålegge markedsdeltakerne, og bokstav e om hva markedstilsynsmyndigheten kan eller skal kunne foreta seg på egen hånd.

Bokstav c omfatter de mest omfattende pliktene som ligger på markedsdeltakerne etter maskinforordningen, som for eksempel å på eget initiativ tilbakekalle produkter og varsle relevant markedstilsynsmyndighet om risikoen et produkt utgjør. Det følger av en «fra det mer til det mindre-slutning» at departementet også kan fastsette bestemmelser med mindre omfattende plikter for markedsdeltakerne enn eksemplene vist til under bokstav c, d og e.

Bokstav d gir hjemmel for at det kan gis regler om markedstilsynsmyndighetenes kompetanse til å pålegge markedsdeltakere å foreta korrigerende tiltak der et produkt vil kunne sette brukernes helse eller sikkerhet i fare, eller ved tilfeller av manglende samsvar med produktregler. Slike tiltak kan omfatte for eksempel tilbakekalling av produkt, destruering eller varsling av offentligheten om risikoen mv.

Bokstav e sikrer hjemmel til at det kan gis regler om markedstilsynsmyndighetenes kompetanse og plikt til å sikre at produktet tilbakekalles, blir forbudt, eller at tilgjengeligheten på markedet begrenses, i tillegg til å varsle EU-kommisjonen og andre EØS-land. Hjemmelen er særlig tenkt å omfatte regler rettet mot tilfeller der en markedsdeltaker ikke foretar korrigerende tiltak som bokstav d gir hjemmel til å gi regler om, men er også ment å omfatte tilfeller der markedstilsynsmyndighetene kan ha en aktivitetsplikt etter produktregelverket, uten først å måtte gå veien om pålegg mot markedsdeltakeren.

Under bokstav f foreslås det å videreføre den gjeldende ordlyden i bokstav c om godkjenning av organer som skal utøve kontroll knyttet til produksjon med tillegg av «og deres plikter i forbindelse med dette». Hensikten er å klargjøre at hjemmelen ikke bare dekker selve godkjenningen, men også at det kan gis bestemmelser om pliktene slike organer må overholde i denne rollen.

Gjeldende bokstav d blir ny bokstav g.

6. Økonomiske og administrative konsekvenser

Maskinforordningen kan medføre enkelte økonomiske og administrative konsekvenser for *markedsdeltakere*, særlig produsenter. De fleste gjeldende krav videreføres, og det innføres i tillegg noen nye plikter.

Blant annet vil det for produsenter av maskiner og tilhørende produkter oppført på maskinforordningens vedlegg I stilles strengere krav, blant annet til bruk av meldt organ. Krav til cybersikkerhet og bruk av kunstig intelligens kan komme tillegg. Produsenter vil

også måtte føre hendelsesoversikt, gjennomføre stikkprøvekontroller under visse omstendigheter, og om nødvendig å opprette og vedlikeholde klageregister. Skjerpingen av ulike informasjonsplikter og økt samarbeid med myndigheter kan også medføre noe større administrativ byrde for markedsdeltakere. De samlede konsekvensene vurderes likevel som begrensede.

For meldte organ videreføres i hovedsak gjeldende krav, men det kan bli noe økt aktivitet som følge av flere produsenter med behov for tredjepartsvurdering av høyrisikoprodukter. De samlede konsekvensene vurderes ikke som betydelige.

Markedstilsynsmyndighetene har markedstilsynsansvaret for maskiner og får nå ansvaret for blant annet sikkerhetskomponenter med kunstig intelligens. Oppfølging av dette krever særskilt kompetanse. I tillegg pålegges nye rapporteringsforpliktelser, blant annet rapportering til EU-kommisjonen om ulykker og nestenulykker, og man må også regne med noe administrativ byrde i å veilede sektoren om det nye regelverket.

Økonomiske og administrative konsekvenser av *markedstilsynsforordningen* behandles ikke her.